

Marokkanen over fietsgebruik

Waarom fietsen Marokkanen minder dan andere Nederlanders? En is er reden om in het gemeentelijk fietsbeleid aandacht te besteden aan het stimuleren van fietsgebruik onder bepaalde allochtone groepen? Dit waren de hoofdvragen van het afstudeeronderzoek in het kader van mijn studie Milieuwetenschappen aan de Universiteit Wageningen.

25 interviews met beleidsmakers, sleutelpersonen en Marokkaanse jongeren en ouderen schetsen een beeld van het wat en waarom van Marokkanen op de fiets.

Aafke Verbeek

In Nederland wordt al vele generaties gefietst. Fietsen is onderdeel van de Nederlandse cultuur en wordt als iets typisch Nederlands beschouwd; we groeien ermee op en fietsen van jongs af aan. Voor Marokkanen is dit niet het geval, want fietsen is geen onderdeel van de Marokkaanse cultuur. De eerste generatie Marokkanen in Nederland kwam doorgaans van het Marokkaanse platteland, waar fietsen destijds een onbekend verschijnsel was. Maar ook voor de tweede en derde generatie Marokkanen, die wel in Nederland zijn opgegroeid, is fietsen niet iets vanzelfsprekends. Dat zij Nederlanders dagelijks zien fietsen, betekent nog niet dat ze het zelf automatisch ook doen.

Fietsvaardigheden

Veel Marokkanen beschikken sowieso niet over de benodigde fietsvaardigheden om aan het verkeer deel te nemen. Als je van je ouders niet leert fietsen, hoe moet je het dan leren? Als je vrienden en familie niet fietsen, waarom zou jij het dan wel doen? Hoe kom je erachter hoe je een band moet plakken?

Er worden in Amsterdam en enkele andere steden in buurthuizen en sportcentra wel fietslessen gegeven, voornamelijk voor volwassen allochtone vrouwen, maar de vraag is groter dan het aanbod. Er zijn namelijk steeds meer allochtone vrouwen die willen leren fietsen. Ook worden er op basisscholen fietslessen gegeven, maar dan is het weer een probleem dat veel Marokkaanse leerlingen geen fiets hebben en dus niet mee kunnen doen.

Fietsweer

Aangezien fietsen niet tot de Marokkaanse tradities behoort, hebben veel Marokkanen ook heel andere ideeën over fietsgebruik. De meeste geïnterviewden geven bijvoorbeeld aan dat zij alleen fietsen met mooi weer. Volgens hen is het in Nederland meestal slecht weer. Een Marokkaanse student: "Het beeld van een regenachtige ochtend waarop mensen met regenpakken aan gaan fietsen... Geen Marokkaan die met dat weer op de fiets zal stappen! Dat gaat niet, fietsen met dat weer. Dat is niet praktisch. Wij zijn dat gewoon niet gewend."

Ook status speelt een rol bij het fietsen met slecht weer. Anderen zullen denken dat je heel arm bent wanneer je zelfs in de regen op de fiets gaat, aldus een aantal Marokkaanse respondenten. Een Marokkaanse scholiere beweert zelfs dat het 'kindermishandeling' is dat Nederlandse kinderen in de winter op de fiets naar school moeten.

Imago en status van de fiets

Maar niet alleen de Nederlandse weersomstandigheden zijn voor veel Marokkanen een reden om niet op de fiets te stappen. Ook het imago van de fiets speelt voor hen een belangrijke rol, want in de Marokkaanse cultuur wordt de fiets in het algemeen als een 'poor man's vehicle' beschouwd. Veel Marokkanen geven aan zich te schamen wanneer zij met de fiets gaan, omdat ze bang zijn dat anderen denken dat ze zich geen buskaart of auto kunnen veroorloven. Vooral de Marokkaanse scholieren uit het vmbo geven aan dat fietsen wat hen betreft niet 'cool' is. Een Marokkaanse scholier: "Met een mooie auto kan je aan anderen laten zien dat je het gemaakt hebt, dat het financieel gezien goed met je gaat. Een man op een fiets zou zich schamen wanneer hij door anderen gezien wordt."

Vooral voor vrouwen is het gebruik van een fiets binnen de Marokkaanse gemeenschap nog niet sociaal geaccepteerd. Een moslima hoort zich zedig te gedragen; sommigen Marokkanen zijn bang dat een vrouw teveel de aandacht trekt wanneer zij gaat fietsen. De Marokkaanse vrouwen die fietslessen volgen, trekken zich er niets van aan dat sommige

Marokkanen het een schande vinden wanneer zij gaan fietsen. Een Marokkaanse cursiste: “Fietsen is handig, snel, goedkoop en het is goed voor het milieu, dus het is juist goed als mensen gaan fietsen. Ik voel me trots als ik fiets en ik schaam me niet.”

Ander vervoer

Het is duidelijk dat fietsen voor de meeste Marokkanen niet als statusverhogend wordt beschouwd. Toch is er onderscheid tussen Marokkanen die vinden dat fietsen een schande is en Marokkanen die de fiets als een praktisch en handig vervoersmiddel beschouwen. De geïnterviewde scholieren uit het vmbo behoren doorgaans tot de eerste categorie, de geïnterviewde cursisten van de fietslessen en universitaire studenten tot de tweede.

Verder maken Marokkanen veel meer gebruik van het openbaar vervoer dan autochtone Nederlanders en gaan zij vaker lopend naar hun bestemming. Tot slot gaven sommige geïnterviewde Marokkanen aan dat er vaak een financiële belemmering is voor de aanschaf van een fiets.

Conclusie

Uit de interviews werd duidelijk dat de mening over fietsgebruik onder geëmancipeerde en goed geïnte-

greerde Marokkanen afwijkt van de mening van wat conservatievere Marokkanen en van de lager opgeleide Marokkanen. Recent onderzoek (Fietsberaad publicatie 11A: Het fietsgebruik van allochtonen nader belicht) toont echter aan dat het niet zo is dat goed geïntegreerde Marokkanen meer fietsen dan minder geïntegreerde Marokkanen. Het lijkt er dus niet op dat Marokkanen in de toekomst zonder specifieke stimulerende maatregelen uit zichzelf meer zullen gaan fietsen. Eén van de belangrijkste redenen voor het lage fietsgebruik onder Marokkanen is dat zij geen fietscultuur hebben. Wil men het fietsgebruik onder Marokkanen verhogen, dan zal men daar in toekomstig fietsbeleid op moeten inspelen.

Aangezien er voor Marokkanen andere factoren een rol spelen om niet te gaan fietsen dan de factoren die autochtone Nederlanders van het fietsen weerhouden, is het raadzaam om in het gemeentelijk fietsbeleid specifiek aandacht te besteden aan bepaalde allochtone groepen, zoals de Marokkanen. Men zou kunnen denken aan het vergroten van het aanbod van fietslessen en verkeerseducatie, het verstrekken van subsidie voor de aanschaf van een fiets aan achterstandsgezinnen of het opkrikken van het imago van de fiets onder allochtonen.